Mythbuster 5: ‘Toegankelijkheid van e-books moet je overlaten aan ontwikkelaars’

12-06-2024 11:00

Het streven naar inclusie en het bereiken van een breed lezerspubliek vraagt om publicaties die voor iedereen toegankelijk zijn. Publicaties die iedereen kan waarnemen, bedienen en begrijpen, ook met eventuele beperkingen. Echter, als het gaat om digitale publicaties, zoals e-books, dan heerst al snel de gedachte dat de verantwoordelijkheid voor toegankelijkheid voornamelijk bij de ontwikkelaars ligt. Is dat wel terecht? De redactie van InCT.nl vroeg de toegankelijkheidsexperts van Dedicon om hun visie te geven op deze kwestie. Want, bij wie ligt nu eigenlijk de verantwoordelijkheid voor digitaal toegankelijke publicaties?

Anke Kersten is didactisch specialist en een van de toegankelijkheidsexperts van Dedicon. “In de praktijk horen we wel eens dat toegankelijkheid wordt geassocieerd met het tegemoetkomen aan de behoeften van mensen met een handicap. En dat oplossingen in de techniek gevonden moeten worden, zoals het implementeren van schermlezers of een tekst-naar-spraak-functie. Dat is een logische gedachte, maar hiermee sla je de spijker maar ten dele op z’n kop.”

Verantwoordelijkheid

“Ontwikkelaars hebben weliswaar een belangrijke rol in het verbeteren van toegankelijkheid middels de technologische oplossingen die ze implementeren. Echter, deze verantwoordelijkheid rust niet uitsluitend bij ontwikkelaars. Ook mensen die verantwoordelijk zijn voor de inhoud van de publicatie spelen een cruciale rol.

Redacteuren bijvoorbeeld moeten ervoor zorgen dat de inhoud helder en begrijpelijk is, zonder ingewikkelde taal die lezers met verschillende achtergronden kan uitsluiten. Daarnaast moeten ze ook de structuur en organisatie van de tekst in overweging nemen, zodat deze gemakkelijk te navigeren is voor alle lezers. Vormgevers dragen op hun beurt bij aan de toegankelijkheid door te zorgen voor een visueel aantrekkelijke presentatie van de content. Het gebruik van kleurcontrasten, lettertypen en lay-out speelt hierbij een belangrijke rol, zodat de content goed waarneembaar en bedienbaar blijft voor mensen met verschillende visuele vermogens."

Geen eilandjes

"Belangrijk hierbij is te beseffen dat iedere betrokkene bij het publicatieproces geen afzonderlijk 'eilandje' is. Toegankelijkheid is namelijk een gedeelde verantwoordelijkheid; alle betrokkenen moeten samenwerken om toegankelijkheid te waarborgen. Ter illustratie: ontwikkelaars zorgen ervoor dat het technische mogelijk is om een alternatieve tekst bij een afbeelding toe te voegen, maar het is aan redacteuren om de alternatieve tekst te schrijven en dat de inhoud ervan de afbeelding adequaat en begrijpelijk beschrijft. En het is aan de vormgevers om ervoor te zorgen dat de afbeelding op een logische plek in de content komt te staan. Wat dat betreft kun je een vergelijking maken met het onderwerp kwaliteit. Daarvoor is niet een enkel persoon verantwoordelijk, maar daar draagt iedereen aan bij."

Als iedereen meedoet, kan iedereen meedoen

"De opvatting dat de toegankelijkheid van publicaties voornamelijk een verantwoordelijkheid van ontwikkelaars is, brengt risico's met zich mee. Deze perceptie kan ertoe leiden dat andere betrokkenen, zoals redacteuren en vormgevers, worden vrijgesteld van hun rol in het waarborgen van toegankelijkheid. Het gevaar bestaat ook dat uitgevers er een fragmentarische aanpak op na houden, waarbij verschillende aspecten van toegankelijkheid door verschillende partijen worden opgepakt. Beter is een gecoördineerde aanpak, waarbij alle betrokkenen samenwerken om een publicatie vanaf het allereerste begin, dus vanaf de bron, toegankelijk te maken."

Waardevolle inzichten

"En met 'alle betrokkenen' bedoel ik dat je ook je lezers bij het publicatieproces betrekt, niet alleen je eigen mensen. Wanneer je je lezerspubliek al in een vroeg stadium betrekt, kun je beoordelen in hoeverre je goed zit met toegankelijkheid. Je lezers kunnen je inzicht geven in wat ze écht willen, wat ze nodig hebben, wat werkt en wat hun struikelblokken zijn. Dat is ook precies de reden waarom we in onze toegankelijkheidstrainingen de deelnemers door de ogen van andere mensen naar hun publicaties laten kijken. Ook door de ogen van mensen met een visuele of motorische beperking. Zij moeten soms noodgedwongen creatief zijn. Vaak kunnen zij je op nieuwe, onverwachte ideeën brengen."

Mythe ontkracht

Toegankelijkheid van digitale publicaties is dus een zaak van alle betrokkenen. Bovendien moeten uitgevers zich bewust zijn van het feit dat toegankelijkheid niet alleen relevant is voor mensen met een handicap, maar voor iedereen. "Inderdaad. Toegankelijkheid is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokkenen bij het publicatieproces, vanaf het concept en de redactie tot aan het ontwerp en de ontwikkeling. Dat gaat dus verder dan alleen de ontwikkelaars. En ook verder dan alleen de mensen die aan de creatiekant zitten, zoals de redacteuren en vormgevers. Door samen te werken en toegankelijkheid als een prioriteit te beschouwen, creëer je als uitgever publicaties die écht voor iedereen toegankelijk zijn. Zodoende kun je een breder

lezerspubliek bereiken.”

Expertteam Toegankelijkheid van Dedicon

Bij Dedicon geloven we in een wereld waarin tekst en beeld toegankelijk is voor iedereen. Ook voor mensen met een leesbeperking. Daarom maken wij bestaande informatie vaak achteraf alsnog waarneembaar. Maar zou het niet mooi zijn wanneer informatie in de bron al toegankelijk zou zijn? Het expertteam van Dedicon helpt uitgevers verder met toegankelijkheid. Bijvoorbeeld met de cursus Pragmatische Inzichten voor uitgevers die de essentie van toegankelijk publiceren beter willen begrijpen en die op zoek zijn naar waardevolle inzichten uit de praktijk.

Heb jij een mythe over toegankelijkheid die we moeten onderzoeken? Mail het expertteam van Dedicon: komverder@dedicon.nl.

Frank Veerkamp